

Kimsecikleri Olmayan Kimlikler

Dr. Ahmet Erinanç

H. Yakup Öztuna Amerika'dan döndükten sonra 2000 yılında açtığı ilk sergiyi yorumlayan Mümtaz Sağlam'ın değerlendirmesine göre (2001), ABD'de Öztuna'yı çevreleyen ortamla çatışmalarının derin hesaplaşmasına alegorik görsel metaforlarla resimlerinde dışavurmaya çalışmıştır. Söz konusu dışavurmada Öztuna, kendi sanatçı bildirgesinde değindiği gibi "... gizem ve belirsizlik benim baskılarımın anahtar elementleridir." Birinci sergisinde varolan gizem ve belirsizliğe karşı, son sergisinde yalın bir sorgulamayı seçtiğini görüyoruz. Serginin bütünündeki kompozisyonlarda görülen kavramsal göndermeli lekese çıkış noktalarına baktığımızda algılayıcıya net bir şekilde giden boş sandalyeler, oklar, binalar, figürler, rakamlar ve mühürlerle kar-

şılaşıyoruz. Bu yalın sorgulama içinde sözü edilen opak ya da transparan açık seçik lekelerle Öztuna, aslında karşısına aldığı algılayıcıyı sorguya çekmektedir. Çünkü boş sandalyelerin yalınlık ve hüznü insan beklediklerini, figürlerin yüksek binalarla birlikte kaybolduğunu ancak çok çıplak ve en bariz biçimde vurgulanan oklar ve numaralarla bu hüznü beklmelerin korunduğunu anımsatmak ister gibidir.

Öztuna'nın Amerika'da edindiği ve geçerliliği halen korunan Sosyal Güvenlik Numarasının tipografik çıkışını bu sergisine kimlik adını vermesinin gerekçesi olmaktadır. Serginin bütününde görülen afişal çarpıcılık ve yalınlıkla Öztuna, ger-

çekte Milan Kundera'nın da sözünü ettiği ve çağımız batı toplumlarında çoğunlukla rastlanan hız kavramının insanlarda geçmişe özlem, geleceğe beklenti duygularını yok ettiğini vurgulamak ister gibidir (Argın, 2002). Bu olguların sonucunda insanlara gerçekten bir düşünürün söylediği gibi (Tufan, 1994) "şu anın krallığı"ndan başka bir şey kalmamaktadır. Yaşanan anın krallığındaysa boş sandalye, hüznü figür, semiotik oklar, tipografik oyunlar, binaların anıtsallığı gibi yaşamda ve plastik parçalarda varolan ve içine girip hiç bir zaman sorgulayamadığımız ve anında tükettiğimiz çok yalın objeler ve lekeler bize kalmaktadır. Öztuna, bu parçalanmış netliğin altında yatan karmaşaları çözümlememizi ister gibidir. Yukarıdaki değerlendirmelerin bir noktasında değindiğimiz gibi kimlik sergisinde yaşam ne kadar gelmiş ve geçmişle örülüyse Öztuna 6 yıldan fazla kaldığı Amerika Birleşik Devletlerine buradan (Türkiye'den) baktığında kendisine kalan yaşantıların girift izlerini Anadolu'ya yakışır yalınlık ve sorgulama kıskırtıcılığıyla baskiresim estetiğini atlamadan sunmaya çalışmaktadır ve tamamlanmamışlığı afiş etkisini de atlamak istemeyen sergi bütününde hayatlar hükmeden, şükran duygusunun koyu lekelerle neredeyse yok edildiği bina merkezli iri plastik bloklarla göndermesini yapmaktadır.

Byrne ve Witte'nin dediği gibi (1994), ve bizim başta değindiğimiz günümüzün bilimsel ve sanatsal araştırma ve yöntemleri ve uygulamalarında güncelliğini koruyan deconstructive (yapı-bozum) yaklaşımının tamamlanamazlığının örneğini Öztuna, batı terminolojisinin gelişim evreleriyle değil, yaşadığı toprakların sosyo-kültürel gelişimin onda bıraktığı hissiyatını unutmadan baskiresimlerine aktarmak istemektedir. Çünkü Byrne ve Witte'ye göre (1994), bütün sözcüğünü -biz bunu plastikte bütün olarak da algılayabiliriz- ele aldığımızda önce tamamlanmış bir şeyi algılarız. Ancak o bütünü oluşturan parçaların ayrıntılarına giremeyiz. Parçalara yaklaşımımız, kişisel koşullandırmalarla sınırlandırılmıştır. Bu durumda bizim algıladığımız bütün, bir yanılmadan, gönüllü aldanmadan başka bir şey değildir. Çünkü tamamlanmamışlık, yeni görsel saldırılı yaşamın neredeyse organik, doğal oluşumunun sonucudur. Bu doğal ve oyun kurgulu yaşamın zihinsel işleyişi, çok katmanlılıkla gerçekleşebilmektedir.

simlerine aktarmak istemektedir. Çünkü Byrne ve Witte'ye göre (1994), bütün sözcüğünü -biz bunu plastikte bütün olarak da algılayabiliriz- ele aldığımızda önce tamamlanmış bir şeyi algılarız. Ancak o bütünü oluşturan parçaların ayrıntılarına giremeyiz. Parçalara yaklaşımımız, kişisel koşullandırmalarla sınırlandırılmıştır. Bu durumda bizim algıladığımız bütün, bir yanılmadan, gönüllü aldanmadan başka bir şey değildir. Çünkü tamamlanmamışlık, yeni görsel saldırılı yaşamın neredeyse organik, doğal oluşumunun sonucudur. Bu doğal ve oyun kurgulu yaşamın zihinsel işleyişi, çok katmanlılıkla gerçekleşebilmektedir.

Bir akademisyen de olan Öztuna, bu kimlik sorgulama sergisinde Amerika Birleşik devletlerinin verdiği sosyal güvenlik numarasının tipografisiyle, insan bekleyen boş sandalye lekeleriyle, hüznü figür konturlarıyla, ok ve mühür opaklarıyla, Gaugain vari plastik bloklarla sunduğu binalarla Anadolu'ya özgü yalın plastik anlatımlarında deconstruction'u kendisine özgü biçimsel tarzla sunmak istemektedir.

KAYNAKLAR

- Argın, Ş. (2002). 80'lerden 90'lara şimdiki zaman diktatörlüğü". Birikim Dergisi, Ocak, 28-42.
- Byrne, C. , & Witte, M. (1990) A Brave new world: understanding deconstruction. DK Holland, M. Bierut, S. Heller, & W. Drenttel'de (Yayımlayanlar), Looking closer (s. 115-121). New York: Allworth Press.
- Havel, V. (1994). Siyaset ve bilinç. Çev: Hülya Tufan. Cogito Dergisi, 2, 175-187.
- Sağlam, M. (2001). Yakup Öztuna'nın Baskiresimleri Üzerine, Agora, 13.

